

Determinanty polityki zagranicznej

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Polityka bezpieczeństwa*, 24.11.2015 r., dostępny w internecie: urm.lt [dostęp 1.10.2020 r.].
- Źródło: *Polityka zagraniczna – uwarunkowania i instrumenty*, dostępny w internecie: stosunki-miedzynarodowe.pl [dostęp 1.10.2020 r.].
- Źródło: Ryszard Zięba, *Uwarunkowania polityki zagranicznej Polski w strefie euroatlantyckiej*, [w:] tegoż, *Polityka zagraniczna Polski w strefie euroatlantyckiej*, Warszawa 2013.
- Źródło: Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017-2021* s. 4

2017-2021, s. 7.

- Źródło: *Polityka zagraniczna: cele, instrumenty i osiągnięcia*, dostępny w internecie: europarl.europa.eu [dostęp 1.10.2020 r.].

Determinanty polityki zagranicznej

Źródło: Stikkel, domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Inne spojrzenie**”.

Rządy współczesnych państw są zobowiązane do zapewnienia swoim obywatelom bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego. Jednym z najważniejszych działań związanych z bezpieczeństwem zewnętrznym jest właściwe i długofalowe planowanie polityki międzynarodowej. Polityka zagraniczna państwa to zarówno stosunki dwustronne z państwami sąsiadującymi, jak i strategiczne sojusze oraz realizacja polityki gospodarczej i bezpieczeństwa dzięki współpracy w ramach organizacji międzynarodowych. Na kształt polityki zagranicznej mają wpływ zarówno interesy obywateli danego państwa, które możemy traktować jako determinanty subiektywne, złożone ze zdefiniowanych przez władzę interesów państwa i obywateli, jak i skuteczność działań rządzących. Nie można jednak zapominać również o determinantach obiektywnych, ponieważ każda polityka i relacje między państwami dzieją się w środowisku międzynarodowym, na które poza interesami państw mają również wpływ takie czynniki, jak środowisko, klimat, relacje gospodarcze.

Twoje cele

- Zdefiniujesz pojęcie *polityki zagranicznej*.
- Scharakteryzujesz subiektywne i obiektywne determinanty polityki zagranicznej.

- Ocenisz pozycję państw na arenie międzynarodowej.
- Wskażesz czynniki międzynarodowe determinujące znaczenie państw na arenie międzynarodowej.

Przeczytaj

Czym jest polityka zagraniczna?

Niewątpliwie przyjęcie właściwego podziału determinant nie jest rzeczą łatwą. Z tego punktu widzenia zakładamy podział na:

- uwarunkowania wewnętrzne (krajowe);
- uwarunkowania środowiska zewnętrznego (międzynarodowe).

Inny podział proponują naukowcy amerykańscy, którzy dodatkowo wyróżniają:

- sferę psychologiczną (percepcji, wyobrażeń, ocen i oczekiwań);
- sferę operacyjną rzeczywistości.

Podział taki został przyjęty na podstawie badań Herolda i Margaret Sprout. Niemniej przyjęta przez badaczy metoda przysparza wielu problemów w rozdzieleniu sfery psychologicznej i rzeczywistej. Na początku lat 70. XX wieku amerykański teoretyk James Rosenau zaproponował trzy sposoby analizy:

- wertykalny;
- horyzontalny;
- diagonalny.

Pierwszy sposób zakłada, że działania państwa na arenie międzynarodowej są wynikiem, kontynuacją i rozszerzeniem działań z przeszłości. Drugi sposób zakłada uwzględnienie różnych przesłanek, istniejących w danym momencie. Jeżeli w badaniu okaże się, że takie przesłanki nie wyjaśniają w sposób czytelny uwarunkowań polityki zagranicznej, wówczas należy połączyć sposoby wertykalny i horyzontalny, co w terminologii Rosenau określa się jako system diagonalny – zatem ujęcie obecnej sytuacji, wraz ze spojrzeniem na historię, będzie bardzo użyteczne.

Uwarunkowania wewnętrzne obiektywne

Do wewnętrznych uwarunkowań o charakterze obiektywnym możemy zaliczyć następujące:

Środowisko geograficzne

Środowisko geograficzne Stanów Zjednoczonych i Chińskiej Republiki Ludowej w zdecydowany sposób wpływa na kreowaną przez te państwa politykę zagraniczną.

Stany Zjednoczone, położone w zachodniej hemisferze, będą koncentrowały się na wzmacnianiu współpracy z sąsiadami i na polityce transatlantyckiej (działalność w ramach [NATO](#) i [NAFTA](#)).

Z kolei z punktu widzenia Pekinu zawieranie wielostronnych sojuszy będzie koncentrowało się wokół np. państw Azji Środkowej i Rosji, czego przykładem jest udział Chin w takich organizacjach, jak [Szanghajska Organizacja Współpracy](#).

Ponadto ważnym czynnikiem geograficznym będzie wyznaczenie granic. Każde z państw będzie dążyło do ustalenia neutralnych, korzystnych dla siebie granic.

Kraj: Afganistan

Wartość:

Kraj: Albania

Wartość:

Kraj: Algieria

Wartość:

Kraj: Angola

Wartość:

Kraj: Argentyna

Wartość:

Kraj: Armenia

Wartość:

Kraj: Australia

Wartość:

Kraj: Austria

Wartość:

Kraj: Azerbejdżan

Wartość:

Kraj: Bahrajn

Wartość:

Kraj: Bangladesz

Wartość:

Kraj: Białoruś

Wartość:

Kraj: Belgia

Wartość:

Kraj: Benin

Wartość:

Kraj: Bhutan

Wartość:

Kraj: Boliwia

Wartość:

Kraj: Bośnia i Hercegowina

Wartość:

Kraj: Botswana

Wartość:

Kraj: Brazylia

Wartość:

Kraj: Bułgaria

Wartość:

Kraj: Burkina Faso

Wartość:

Kraj: Burundi

Wartość:

Kraj: Kambodża

Wartość:

Kraj: Kamerun

Wartość:

Kraj: Kanada

Wartość:

Kraj: Republika Zielonego Przylądka

Wartość:

Kraj: Republika Środkowoafrykańska

Wartość:

Kraj: Czad

Wartość:

Kraj: Chile

Wartość:

Kraj: Chiny

Wartość:

Kraj: Kolumbia

Wartość:

Kraj: Komory

Wartość:

Kraj: Demokratyczna Republika Konga

Wartość:

Kraj: Kongo

Wartość:

Kraj: Kostaryka

Wartość:

Kraj: Wybrzeże Kości Słoniowej

Wartość:

Kraj: Chorwacja

Wartość:

Kraj: Kuba

Wartość:

Kraj: Cypr

Wartość:

Kraj: Czechy

Wartość:

Kraj: Dania

Wartość:

Kraj: Dżibuti

Wartość:

Kraj: Dominikana

Wartość:

Kraj: Ekwador

Wartość:

Kraj: Egipt

Wartość:

Kraj: Salvador

Wartość:

Kraj: Gwinea Równikowa

Wartość:

Kraj: Erytrea

Wartość:

Kraj: Estonia

Wartość:

Kraj: Etiopia

Wartość:

Kraj: Fidżi

Wartość:

Kraj: Finlandia

Wartość:

Kraj: Francja

Wartość:

Kraj: Gabon

Wartość:

Kraj: Gambia

Wartość:

Kraj: Gruzja

Wartość:

Kraj: Niemcy

Wartość:

Kraj: Ghana

Wartość:

Kraj: Grecja

Wartość:

Kraj: Gwatemala

Wartość:

Kraj: Gwinea

Wartość:

Kraj: Gwinea Bissau

Wartość:

Kraj: Gujana

Wartość:

Kraj: Haiti

Wartość:

Kraj: Honduras

Wartość:

Kraj: Węgry

Wartość:

Kraj: Islandia

Wartość:

Kraj: Indie

Wartość:

Kraj: Indonezja

Wartość:

Kraj: Iran

Wartość:

Kraj: Irak

Wartość:

Kraj: Irlandia

Wartość:

Kraj: Izrael

Wartość:

Kraj: Włochy

Wartość:

Kraj: Jamajka

Wartość:

Kraj: Japonia

Wartość:

Kraj: Jordania

Wartość:

Kraj: Kazachstan

Wartość:

Kraj: Kenia

Wartość:

Kraj: Kuwejt

Wartość:

Kraj: Kirgistan

Wartość:

Kraj: Laos

Wartość:

Kraj: Łotwa

Wartość:

Kraj: Liban

Wartość:

Kraj: Lesotho

Wartość:

Kraj: Liberia

Wartość:

Kraj: Libia

Wartość:

Kraj: Litwa

Wartość:

Kraj: Luksemburg

Wartość:

Kraj: Macedonia Północna

Wartość:

Kraj: Madagaskar

Wartość:

Kraj: Malawi

Wartość:

Kraj: Malezja

Wartość:

Kraj: Mali

Wartość:

Kraj: Malta

Wartość:

Kraj: Mauretania

Wartość:

Kraj: Mauritius

Wartość:

Kraj: Meksyk

Wartość:

Kraj: Mołdawia

Wartość:

Kraj: Mongolia

Wartość:

Kraj: Czarnogóra

Wartość:

Kraj: Maroko

Wartość:

Kraj: Mozambik

Wartość:

Kraj: Mjanma

Wartość:

Kraj: Namibia

Wartość:

Kraj: Nepal

Wartość:

Kraj: Niderlandy

Wartość:

Kraj: Nowa Zelandia

Wartość:

Kraj: Nikaragua

Wartość:

Kraj: Niger

Wartość:

Kraj: Nigeria

Wartość:

Kraj: Korea Północna

Wartość:

Kraj: Norwegia

Wartość:

Kraj: Oman

Wartość:

Kraj: Pakistan

Wartość:

Kraj: Panama

Wartość:

Kraj: Papua-Nowa Gwinea

Wartość:

Kraj: Paragwaj

Wartość:

Kraj: Peru

Wartość:

Kraj: Filipiny

Wartość:

Kraj: Polska

Wartość:

Kraj: Portugalia

Wartość:

Kraj: Katar

Wartość:

Kraj: Rumunia

Wartość:

Kraj: Rosja

Wartość:

Kraj: Rwanda

Wartość:

Kraj: Arabia Saudyjska

Wartość:

Kraj: Senegal

Wartość:

Kraj: Serbia

Wartość:

Kraj: Sierra Leone

Wartość:

Kraj: Singapur

Wartość:

Kraj: Słowacja

Wartość:

Kraj: Słowenia

Wartość:

Kraj: Republika Południowej Afryki

Wartość:

Kraj: Korea Południowa

Wartość:

Kraj: Hiszpania

Wartość:

Kraj: Sri Lanka

Wartość:

Kraj: Sudan

Wartość:

Kraj: Południowy Sudan

Wartość:

Kraj: Surinam

Wartość:

Kraj: Suazi

Wartość:

Kraj: Szwecja

Wartość:

Kraj: Szwajcaria

Wartość:

Kraj: Syria

Wartość:

Kraj: Tajwan

Wartość:

Kraj: Tadżykistan

Wartość:

Kraj: Tanzania

Wartość:

Kraj: Tajlandia

Wartość:

Kraj: Timor Wschodni

Wartość:

Kraj: Togo

Wartość:

Kraj: Trynidad i Tobago

Wartość:

Kraj: Tunezja

Wartość:

Kraj: Turcja

Wartość:

Kraj: Turkmenistan

Wartość:

Kraj: Uganda

Wartość:

Kraj: Ukraina

Wartość:

Kraj: Zjednoczone Emiraty Arabskie

Wartość:

Kraj: Wielka Brytania

Wartość:

Kraj: Stany Zjednoczone Ameryki

Wartość:

Kraj: Urugwaj

Wartość:

Kraj: Uzbekistan

Wartość:

Kraj: Wenezuela

Wartość:

Kraj: Wietnam

Wartość:

Kraj: Jemen

Wartość:

Kraj: Zambia

Wartość:

Kraj: Zimbabwe

Wartość:

Kraj: Makau

Wartość:

Kraj: Monako

Wartość:

Kraj: Gibraltar

Wartość:

Kraj: Bermudy

Wartość:

Kraj: Malediwy

Wartość:

Kraj: Sint Maarten

Wartość:

Kraj: Guernsey

Wartość:

Kraj: Jersey

Wartość:

Kraj: Saint Martin

Wartość:

Kraj: Barbados

Wartość:

Kraj: Nauru

Wartość:

Kraj: Majotta

Wartość:

Kraj: San Marino

Wartość:

Kraj: Tuvalu

Wartość:

Kraj: Portoryko

Wartość:

Kraj: Curacao

Wartość:

Kraj: Martynika

Wartość:

Kraj: Aruba

Wartość:

Kraj: Wyspy Dziewicze Stanów Zjednoczonych

Wartość:

Kraj: Samoa Amerykańskie

Wartość:

Kraj: Wyspy Marshalla

Wartość:

Kraj: Saint Vincent i Grenadyny

Wartość:

Kraj: Reunion

Wartość:

Kraj: Guam

Wartość:

Kraj: Grenada

Wartość:

Kraj: Saint Lucia

Wartość:

Kraj: Gwadelupa

Wartość:

Kraj: Saint Barthelemy

Wartość:

Kraj: Liechtenstein

Wartość:

Kraj: Seszele

Wartość:

Kraj: Wyspy Świętego Tomasza i Książęca

Wartość:

Kraj: Mariany Północne

Wartość:

Kraj: Kajmany

Wartość:

Kraj: Mikronezja

Wartość:

Kraj: Antigua i Barbuda

Wartość:

Kraj: Saint Kitts i Nevis

Wartość:

Kraj: Andora

Wartość:

Kraj: Bonaire, Sint Eustatius i Saba

Wartość:

Kraj: Tonga

Wartość:

Kraj: Brytyjskie Wyspy Dziewicze

Wartość:

Kraj: Tokelau

Wartość:

Kraj: Kiribati

Wartość:

Kraj: Wyspa Man

Wartość:

Kraj: Anguilla

Wartość:

Kraj: Indonezja

Wartość:

Kraj: Dominika

Wartość:

Kraj: Montserrat

Wartość:

Kraj: Wyspy Cooka

Wartość:

Kraj: Polinezja Francuska

Wartość:

Kraj: Samoa

Wartość:

Kraj: Brunei

Wartość:

Kraj: Wallis i Futuna

Wartość:

Kraj: Norfolk

Wartość:

Kraj: Turks i Caicos

Wartość:

Kraj: Wyspy Kokosowe

Wartość:

Kraj: Palau

Wartość:

Kraj: Wyspy Owcze

Wartość:

Kraj: Saint-Pierre i Miquelon

Wartość:

Kraj: Bahamy

Wartość:

Kraj: Wyspa Świętej Heleny

Wartość:

Kraj: Wyspy Salomona

Wartość:

Kraj: Vanuatu

Wartość:

Kraj: Zambia

Wartość:

Kraj: Somalia

Wartość:

Kraj: Belize

Wartość:

Kraj: Nowa Kaledonia

Wartość:

Kraj: Niue

Wartość:

Kraj: Wyspa Bożego Narodzenia

Wartość:

Kraj: Gujana Francuska

Wartość:

Kraj: Pitcairn

Wartość:

Kraj: Sahara Zachodnia

Wartość:

Kraj: Falklandy

Wartość:

Kraj: Svalbard i Jan Mayen

Wartość:

Kraj: Grenlandia

Wartość:

Kraj: Hongkong

Wartość:

Kraj: Andora

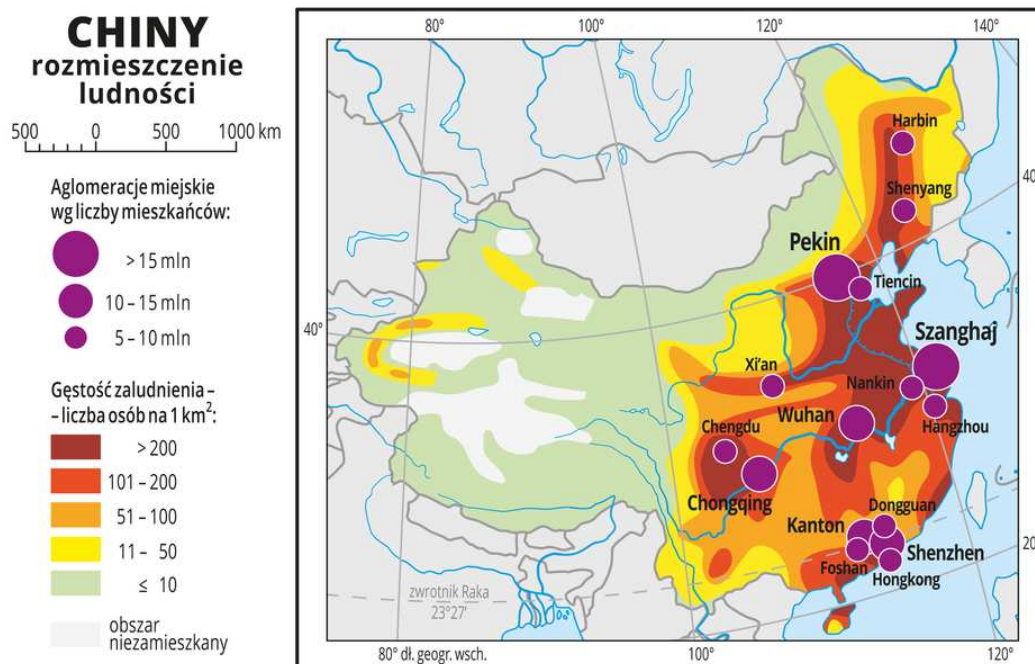
Wartość:

USA i Chiny na mapie świata. Zwróć uwagę na państwa, które sąsiadują z tymi krajami i takie, które mogą być dla nich partnerami gospodarczymi lub militarnymi.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Potencjał ludnościowy

W zdecydowany sposób na politykę zagraniczną Chin będzie wpływała duża liczba obywateli (1,3 mld) i struktura demograficzna. Jeżeli w zachodniej prowincji Xinjiang powstaną grupy przestępcze powiązane z Ujgurami w Kazachstanie czy Tadżykistanie, wówczas chińska dyplomacja będzie dążyła do dwustronnych lub wielostronnych układów zapewniających koordynację wspólnych akcji antyprzestępczych. Podobnie sytuacja będzie wyglądała w Stanach Zjednoczonych. Stany południowe, licznie zamieszkane przez obywateli Meksyku, często zorganizowanych w grupy przestępcze, będą prowadziły do porozumień z rządem meksykańskim w sprawie ściślejszej kontroli granicznej.

Rozmieszczenie ludności Chin. Zwróć uwagę, w jakiej części kraju jest ono widocznie większe.

Z jakich czynników geograficznych to wynika?

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

Potencjał gospodarczy i naukowo-techniczny

Porównanie potencjałów gospodarczych Chin i Stanów Zjednoczonych napotyka na poważne problemy natury metodologicznej. Jeżeli weźmiemy pod uwagę wzrost gospodarczy oraz skalę inwestycji zagranicznych, Chiny nie mają na świecie konkurencji. Jeżeli jednak weźmiemy pod uwagę potencjał technologiczny, zdecydowanie wypada on korzystniej w przypadku Stanów Zjednoczonych. Dlatego USA mogą aktywnie angażować się w światową politykę, Chiny natomiast pozostają tylko mocarstwem regionalnym. W Stanach Zjednoczonych kierowanie polityką zagraniczną, podobnie jak w Chinach, wkomponowane jest w system polityczny. Podczas gdy w USA politykę prowadzi się tylko na szczeblu państwowym, w Chinach występuje ona na dwóch szczeblach – państwowym i partyjnym. W Komunistycznej Partii Chin występuje specjalny Wydział Spraw Zagranicznych, który prowadzi politykę skoordynowaną z Ministerstwem Spraw Zagranicznych Chińskiej Republiki Ludowej. W USA z powodu oddzielności aparatu partyjnego i państwowego taki proces nie występuje.

Wewnętrzne determinanty subiektywne

Najistotniejsze wewnętrzne determinanty o charakterze subiektywnym to:

Uwarunkowania międzynarodowe obiektywne

Do obiektywnych uwarunkowań zewnętrznych zaliczamy trzy podstawowe determinanty:

- 1. Zmiany zachodzące w najbliższym otoczeniu państwa.** Przykładowo, jeśli w Nepalu rozpocznie się działalność partyzancka, mająca na celu oswobodzenie Tybetu, chińskie władze będą z pewnością interweniowały w Kathmandu.

Ponadto władze w Pekinie mogą wysłać nowe oddziały w celu wzmocnienia granic. Realna sytuacja zagrożenia Chin miała miejsce na przełomie lat 60. i 70. XX wieku, kiedy ZSRS wzmocniał liczebnie oddziały Armii Czerwonej na północnych granicach Chin. W konsekwencji, mimo korespondencji dyplomatycznej, doszło do zbrojnego konfliktu na wyspie Zhenbao-Damanskij w marcu 1969 r. W przypadku Stanów Zjednoczonych wariant geograficzny nie odgrywa zbyt wielkiej roli. Przykładem tego jest chociażby interwencja w Afganistanie i Iraku po atakach terrorystycznych na WTC.

Wieże WTC przed zamachem (marzec 2001)
Źródło: Jeffmock, licencja: CC BY-SA 3.0.

- 2. Pozycja państwa w systemie stosunków międzynarodowych** (centralna lub peryferyjna). W omawianym przypadku Stany Zjednoczone działają w skali globalnej, chociażby na forum różnych organizacji międzynarodowych. Podobnie Chiny, jednak ich pozycja jest słabsza z powodu uwarunkowań wewnętrznych. Oba państwa są członkami stałymi Rady Bezpieczeństwa ONZ i w ramach jej działania mają prawo weta, co daje im realny wpływ na decyzję tego organu.
- 3. Obowiązujące prawo międzynarodowe.** Należy wziąć pod uwagę stan bilateralnych umów oraz wielostronne traktaty sojusznicze. Zdecydowaną przewagę mają tutaj Stany Zjednoczone, będące członkiem NATO. Chiny, które dopiero wchodzą na arenę międzynarodową, próbują zapewnić sobie coraz silniejszą pozycję przez udział w organizacjach międzynarodowych, takich jak [ASEAN](#) czy Szanghajska Organizacja Współpracy.

Uwarunkowania międzynarodowe subiektywne

Do zewnętrznych uwarunkowań subiektywnych zaliczamy:

- 1. Międzynarodową percepcję danego państwa i narodu**, która jest kształtowana na podstawie obserwacji wszystkich innych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. W tym procesie powstaje wizerunek państwa. Przykładem może tu być wizerunek Polski w Europie Zachodniej przed przystąpieniem do Unii Europejskiej. Polacy postrzegani byli przez społeczność kontynentu jako państwo hamujące proces integracji oraz naród przywiązany do własnej historii. W przypadku Bułgarii na jej wizerunek podczas starań o przyjęcie do grona członków UE wpływ miały słowa Władimira Czyżowa, ambasadora Rosji przy Unii. Stwierdził on, że Bułgaria będzie koniem trojańskim jego kraju w UE.
- 2. Koncepcje polityki zagranicznej innych państw** – powstałe na bazie historycznych i cywilizacyjnych doświadczeń, tworzą ważny element w formułowaniu celów na arenie międzynarodowej.

Słownik

ASEAN

(ang. Association of South-East Asian Nations – Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej); organizacja polityczno-gospodarcza, powstała na gruzach Association of South-East Asia, utworzonej przez Malezję, Filipiny i Tajlandię w 1961 r.; celami działania organizacji są:

- przyspieszanie wzrostu ekonomicznego, rozwoju socjalnego i kulturalnego w regionie: fundacja ma budować pokojową i dobrze współpracującą wspólnotę narodów południowoazjatyckich;
- promowanie regionalnego pokoju i stabilizacji przez trwałe respektowanie sprawiedliwości i reguł prawa w stosunkach między krajami w regionie i dochowywanie zasad Karty Narodów Zjednoczonych

NAFTA

(ang. North American Free Trade Agreement – Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu); umowa zawarta między Stanami Zjednoczonymi, Kanadą i Meksykiem, tworząca między tymi państwami strefę wolnego handlu; od 2020 r. zastąpiona przez USMCA

NATO

(ang. North Atlantic Treaty Organization – Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego); potocznie Sojusz Północnoatlantycki lub (zwłaszcza dawniej) Pakt Północnoatlantycki – układ wojskowy zawarty 24 sierpnia 1949 r.

polityka państwa

rodzaj sztuki rządzenia państwem, której celem jest dobro wspólne

Szanghajska Organizacja Współpracy

(ang. Shanghai Cooperation Organisation); regionalna organizacja międzynarodowa, powołana 15 czerwca 2001 r. przez Rosję, Chiny, Kazachstan, Kirgistan i Tadżykistan, w 2001 r. dołączył do niej Uzbekistan, natomiast w 2017 r. szeregi organizacji zasiłły Indie i Pakistan; celami działania organizacji są:

- współdziałanie w celu utrzymania w regionie pokoju, bezpieczeństwa i stabilności;
- rozwój efektywnej współpracy w obszarach handlu, polityki, gospodarki, kultury, nauki, edukacji, ochrony środowiska, transportu itd.;
- budowanie i promocja nowego politycznego i ekonomicznego porządku międzynarodowego na zasadach demokracji i sprawiedliwości

Film

Polecenie 1

Zapoznaj się z wypowiedzią dr. hab. Arkadiusza Domagały na temat członkostwa Polski w UE i wykonaj ćwiczenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DLxNVDqUx>

Źródło: Englishsquare>.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film opowiada o korzyściach płynących z członkostwa Polski w Unii Europejskiej w kontekście polityki zagranicznej.

Ćwiczenie 1

Wymień czynniki wpływające na realizację racji stanu państw współczesnych.

Ćwiczenie 2

Zastanów się, jakie subiektywne determinanty określają cele polskiej polityki zagranicznej.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

” *Polityka bezpieczeństwa*

Zwykło się mówić, że litewska polityka bezpieczeństwa jest euroatlantycka, oparta o członkostwo naszego kraju w Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO). To jest najważniejszym gwarantem naszego bezpieczeństwa, jednak sama polityka bezpieczeństwa zewnętrznego jest znacznie bardziej szeroka. Litwa również aktywnie działa w ramach Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, jest członkiem Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE), uczestnikiem wielu umów i konwencji, które przyczyniają się do zwiększenia bezpieczeństwa i stabilności.

Litwa stała się członkiem NATO i Unii Europejskiej w czasie, gdy w systemie bezpieczeństwa transatlantyckiego zachodzą istotne zmiany. Pozwala to jej wspólnie z innymi sojusznikami aktywnie uczestniczyć w procesie określania nowej definicji NATO i tworzeniu Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Z innej strony, członkostwo w organizacjach europejskich i euroatlantyckich zapewnienia polityce bezpieczeństwa zewnętrznego Litwy takie możliwości i dźwignie, których wcześniej nie posiadaliśmy. Należyte ich wykorzystanie – to codzienna praca dyplomatów pracujących w dziedzinie polityki bezpieczeństwa.

Źródło: *Polityka bezpieczeństwa*, 24.11.2015 r., dostępny w internecie: urm.lt [dostęp 1.10.2020 r.].

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

” Polityka zagraniczna: cele, instrumenty i osiągnięcia

28 czerwca 2016 r. Wysoka Przedstawiciel przedstawiła Radzie Europejskiej globalną strategię UE w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Skupiająca się na bezpieczeństwie, aspirująca do strategicznej niezależności i charakteryzująca się pryncypialnym, choć pragmatycznym podejściem do sąsiedztwa Europy globalna strategia UE oznacza istotną zmianę sposobu myślenia w porównaniu z europejską strategią bezpieczeństwa z 2003 r. W globalnej strategii UE określono pięć priorytetów w dziedzinie polityki zagranicznej UE:

- bezpieczeństwo naszej Unii,
- odporność państw i społeczeństw na wschód i na południe od UE,
- zintegrowane podejście do sytuacji konfliktowych,
- łady regionalne oparte na współpracy;
- globalne rządzenie w XXI wieku.

Źródło: *Polityka zagraniczna: cele, instrumenty i osiągnięcia*, dostępny w internecie: europarl.europa.eu [dostęp 1.10.2020 r.].

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

” Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017–2021

Do globalnego osłabienia autorytetu Zachodu doszło na tle dynamicznego rozwoju świata niezachodniego oraz głębokich przemian cywilizacyjnych związanych z rewolucją cyfrową, gwałtowną urbanizacją, zmianami demograficznymi i migracjami. Unia Europejska i Stany Zjednoczone nadal pozostają globalnymi potęgami gospodarczymi i politycznymi, jednak krajobraz ulega zmianom. Wzrost współzależności pomiędzy różnymi regionami świata, szybkość i głębokość zmian cywilizacyjnych stwarzają grunt pod coraz silniejszą konkurencję gospodarczą między państwami i pod rywalizację polityczną mocarstw. Wydarzenia, które mają miejsce w odległych punktach globu – w Azji, Afryce, Ameryce Łacińskiej – już dzisiaj silnie oddziałują na położenie Europy, w tym Polski. W miarę upływu czasu tendencja ta będzie się nasilać, niosąc z sobą zjawiska zarówno pozytywne, takie choćby jak globalne porozumienia handlowe czy zacieśnianie więzi gospodarczych, jak i negatywne – konflikty zbrojne i napięcia polityczne.

Źródło: Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017–2021*, s. 4.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

” Ryszard Zięba

Uwarunkowania polityki zagranicznej Polski w strefie euroatlantyckiej

Uwarunkowania polityki zagranicznej państw można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne (międzynarodowe), a w ramach tych dwóch grup na obiektywne i subiektywne. Wewnętrzne uwarunkowania obiektywne polityki zagranicznej Polski obejmują w miarę stałe charakterystyki państwa polskiego jako podmiotu prowadzącego politykę zagraniczną, takie jak: położenie geograficzne i geopolityczne, potencjał demograficzny, gospodarczy, naukowo-techniczny i militarny oraz system polityczny. Natomiast w grupie uwarunkowań wewnętrznych subiektywnych należy uwzględnić percepcję środowiska międzynarodowego przez społeczeństwo, media i polityków, reprezentowane koncepcje polityki zagranicznej przez różne siły polityczne oraz jakość i aktywność własnej służby zagranicznej i dyplomacji. Jako uwarunkowania zewnętrzne o charakterze obiektywnym można będzie potraktować: trendy ewolucji sytuacji międzynarodowej wokół Polski, pozycję międzynarodową Polski oraz umowne powiązania z innymi państwami i obowiązujące prawo międzynarodowe. Ostatnią grupę stanowią uwarunkowania zewnętrzne (międzynarodowe) subiektywne, takie jak: postrzeganie Polski i Polaków przez otoczenie międzynarodowe, koncepcje polityki zagranicznej innych państw adresowane do lub dotyczące Polski, oraz jakość i aktywność służby zagranicznej i dyplomacji innych państw, z którymi Polska utrzymuje stosunki.

Źródło: Ryszard Zięba, *Uwarunkowania polityki zagranicznej Polski w strefie euroatlantyckiej*, [w:] tegoż, *Polityka zagraniczna Polski w strefie euroatlantyckiej*, Warszawa 2013.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

” Polityka zagraniczna – uwarunkowania i instrumenty

Najbardziej dynamiczny charakter mają uwarunkowania ekonomiczne, w których mieszczą się bogactwa naturalne, ogólny potencjał gospodarczy, poziom rozwoju, zaawansowanie technologiczne, typ ustroju i polityki gospodarczej, polityka pieniężna, inwestycje i handel zagraniczny, przynależność do określonych ugrupowań gospodarczych. Potencjał, struktura i dynamika gospodarki pozwalają nierzadko przełamywać niedostatek lub „mankamenty” innych czynników. Górzysta i uboga w przeszłości Szwajcaria stała się potęgą finansową oraz w przemyśle precyzyjnym. Niewielkie i pustynne terytorium Izraela Żydzi zamienili w kraj dobrobytu, zaawansowanych technologii oraz eksportujący żywność na rynki europejskie. Chociaż Federacja Rosyjska posiada największe na świecie terytorium oraz największe zasoby naturalne jest krajem gospodarczo słabo rozwiniętym, gdzie dziesiątki milionów ludzi żyją w ubóstwie, a silne uzależnienie od kapitału obcego ogranicza politykę zagraniczną Moskwy (i to pomimo mocarstwowego potencjału nuklearnego i własnego programu kosmicznego). Jest to spuścizna po ustroju politycznym i gospodarczym komunistycznego ZSRR.

Źródło: *Polityka zagraniczna – uwarunkowania i instrumenty*, dostępny w internecie: stosunki-miedzynarodowe.pl [dostęp 1.10.2020 r.].

Dla nauczyciela

Autorka: Anna Wąsiel-Alberska

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Czynniki wpływające na politykę zagraniczną państw na przykładzie Polski

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

Uczeń:

2) wykazuje złożoność i wielopłaszczyznowość współczesnych stosunków międzynarodowych oraz współzależność państw w środowisku międzynarodowym.

Zakres rozszerzony

XV. Polska polityka zagraniczna.

Uczeń:

1) wyjaśnia, jakie znaczenie w polityce zagranicznej państwa odgrywa racja stanu; wykazuje transformację celów, instrumentów i treści polskiej polityki zagranicznej od lat 90. XX wieku.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- definiuje pojęcie polityki zagranicznej;
- charakteryzuje subiektywne i obiektywne determinanty polityki zagranicznej;
- ocenia pozycję państw na arenie międzynarodowej;

- wskazuje czynniki międzynarodowe determinujące znaczenie państw na arenie międzynarodowej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- śniegowa kula;
- mapa myśli;
- WebQuest;
- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Mapa myśli – zdefiniowanie pojęcia polityki zagranicznej. Uczniowie wskazują na funkcję państwa, która jest realizowana przez prowadzenie polityki zagranicznej przez władze.
2. Śniegowa kula – definicja pojęcia racja stanu. Uczniowie w parach tworzą definicję, następnie łączą się w czwórki, porównują swoje propozycje, weryfikują je i tworzą wspólną definicję. Następnie powtarzają te kroki w coraz liczniejszych grupach, aż powstanie ogólnoklasowa definicja wskazująca najważniejsze cechy polskiej racji stanu.

Faza realizacyjna

1. Podział na grupy. Każdy zespół opracowuje fragment materiału z sekcji Przeczytaj:
 - gr. I – uwarunkowania wewnętrzne obiektywne;
 - gr. II – wewnętrzne determinanty subiektywne;

- gr. III – uwarunkowania międzynarodowe obiektywne;
- gr. IV – uwarunkowania międzynarodowe subiektywne.

Uczniowie korzystają z zasobów internetowych (elementy WebQuestu) i szukają odniesień dotyczących Polski.

2. Po wyznaczonym czasie przedstawiciele zespołów prezentują rezultaty pracy. Pozostali uczniowie mogą zadawać prelegentom pytania.

3. Mapa myśli. Na tablicy zostaje zapisane sformułowanie „racja stanu Polski”, a uczniowie wymieniają wszystkie subiektywne i obiektywne czynniki, które mają wpływ na realizację interesów państwa i obywateli.

4. Praca z filmem. Po zapoznaniu się z materiałem uczniowie dyskutują na temat wpływu członkostwa Polski w UE na politykę zagraniczną. Następnie w parach wykonują ćwiczenia dołączone do filmu. Wspólne omówienie odpowiedzi.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie wskazują, jak władze państwa polskiego odpowiadają na obiektywne determinanty polityki zagranicznej i oceniają skuteczność tych działań.

2. W ramach podsumowania uczniowie w parach rozwiązują ćwiczenia interaktywne wskazane przez nauczyciela. Wspólne omówienie odpowiedzi.

Praca domowa:

Stwórz katalog długofalowych celów polskiej polityki zagranicznej z uwzględnieniem zachodzących w świecie zmian społecznych.

Materiały pomocnicze:

Polityka zagraniczna: cele instrumenty i osiągnięcia, europarl.europa.eu.

Ryszard Zięba, *Uwarunkowania polityki zagranicznej Polski w strefie euroatlantyckiej*, [w:] *Polityka zagraniczna Polski w strefie euroatlantyckiej*, Warszawa 2013.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Film może zostać wykorzystany do przygotowania przez uczniów własnej prezentacji multimedialnej.